

PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 69/23

Luksemburgā, 2023. gada 4. maijā

Tiesas spriedums lietā C-40/21 | *Agenția Națională de Integritate*

Korupcijas apkarošana: Savienības tiesībām nav pretrunā aizliegums personai trīs gadus ieņemt jebkādu vēlētu amatu, ja tā – šāda amata pienākumu izpildes laikā – ir pārkāpusi noteikumus par interešu konfliktu

Tomēr attiecīgajai personai ir jābūt iespējai pārbaudīt šādu sodu tiesā, it īpaši, ņemot vērā samērīguma principa ievērošanu

2016. gadā prasītājs pamatlietā tika ievēlēts par MN (Rumānija) pašvaldības mēru. 2019. gada ziņojumā *Agenția Națională de Integritate (ANI)* (Valsts integritātes aģentūra, Rumānija) konstatēja, ka prasītājs nav ievērojis noteikumus, kas reglamentē interešu konfliktus administratīvās lietās. Gadījumā, ja šis ziņojums kļūtu galīgs, prasītāja pamatlietā pilnvaras automātiski tiktu izbeigtas un viņam papildus tiktu noteikts aizliegums trīs gadus ieņemt vēlētu amatu valsts pārvaldē.

Prasītājs pamatlietā cēla prasību atcelt šo ziņojumu, apgalvojot, ka Savienības tiesībām esot pretrunā valsts tiesību akts, saskaņā ar ko personai, par kuru uzskata, ka tā ir rīkojusies interešu konflikta situācijā, automātiski tiek uzlikts šāds aizliegums un to nav iespējams grozīt, ņemot vērā izdarītā pārkāpuma smagumu ¹. Iesniedzējtiesa, kurā celta šī prasība, nolēma uzdot Tiesai jautājumu par minētā aizlieguma saderību ar sodu samērīguma principu ², tiesībām strādāt ³, kā arī tiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu ⁴, kas garantētas Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”).

Tiesas vērtējums

Pirmkārt, Tiesa nospriež, ka Hartas 49. panta 3. punkts nav piemērojams valsts tiesību aktam, kurā administratīvā procesa beigās ir paredzēts pasākums, ar ko uz iepriekš noteiktu trīs gadu laikposmu aizliedz ieņemt jebkādu vēlētu amatu valsts pārvaldē personai, attiecībā uz kuru – šāda amata pienākumu izpildes laikā – ir konstatēts interešu konflikts, ja šim pasākumam nav krimināltiesiska rakstura.

Šajā ziņā, lai izvērtētu soda krimināltiesisko raksturu, nozīme ir trīs kritērijiem: nodarījuma juridiskajai kvalifikācijai

¹ 2010. gada 1. septembra *Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative* (Likums Nr. 176/2010 par integritāti amatpersonas funkciju un pienākumu izpildē, ar kuru groza un papildina Likumu Nr. 144/2007 par Integritātes valsts aģentūras izveidi, organizāciju un darbību, kā arī groza un papildina citus normatīvus aktus) 25. pants. Ar šo likumu tiek īstenots otrais trūkumu novēršanas mērķis, kas paredzēts Komisijas Lēmuma 2006/928/EK (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju (OV 2006, L 354, 56. lpp.), pielikumā.

² Hartas 49. panta 3. punkts.

³ Hartas 15. panta 1. punkts.

⁴ Hartas 47. pants.

valsts tiesībās, paša nodarījuma veidam un soda bardzības pakāpei.

Vispirms par pirmo kritēriju – nedz automātiska pilnvaru izbeigšana gadījumā, ja tiek konstatēts interešu konflikts, nedz aizliegums ieņemt jebkādu vēlētu amatu valsts pārvaldē Rumānijas tiesībās netiek uzskatīts par kriminālsodu. Turklāt otrais kritērijs nozīmē, ka ir jāpārbauda, vai attiecīgajam pasākumam tostarp ir represīvs mērķis. Attiecīgā tiesību akta mērķis ir nodrošināt integritāti un pārskatāmību valsts amatpersonas funkciju un pienākumu izpildē, kā arī novērst korupciju iestādēs. Tādējādi šī aizlieguma, tāpat kā pilnvaru automātiskas izbeigšanas, mērķis ir nodrošināt valsts pienācīgu darbību un pārskatāmību, neatgriezeniski izbeidzot interešu konflikta situācijas. Tāpēc šādam pasākumam ir galvenokārt preventīvs, nevis represīvs mērķis. Attiecībā uz trešo kritēriju šāds pasākums, ar ko nosaka aizliegumu, nav vērsts uz to, lai uzliktu brīvības atņemšanas sodu vai naudas sodu, bet gan lai aizliegtu veikt noteiktas darbības nākotnē, proti, ieņemt vēlētu amatu valsts pārvaldē, un tas attiecas uz personu, kam ir īpašs statuss, ierobežotu grupu. Šim aizliegumam ir arī ierobežots termiņš, un tas neattiecas uz tiesībām balsot.

Ciktāl šim pasākumam nav krimināltiesiska rakstura, to nevar izvērtēt, ņemot vērā Hartas 49. panta 3. punktu.

Šādos apstākļos, tā kā ar minēto valsts tiesību normu tiek īstenotas Savienības tiesības, pamatlietā aplūkotajam tiesību aktam katrā ziņā jābūt saderīgam ar samērīguma principu, kas ir Savienības tiesību pamatprincips.

Šajā ziņā Tiesa, otrkārt, konstatē, ka šim principam nav pretrunā šāds tiesību akts, ja – ievērojot visus atbilstošos apstākļus, šī tiesību akta piemērošanas rezultātā tiek uzlikts sods, kas atbilst tā pārkāpuma smagumam, par kuru ar to soda, ņemot vērā mērķi nodrošināt integritāti un pārskatāmību valsts amatpersonu funkciju un pienākumu izpildē, kā arī novērst korupciju iestādēs. Tā tas izņēmuma kārtā nebūtu gadījumā, ja konstatētajai prettiesiskajai rīcībai, ievērojot minēto mērķi, nebūtu smaguma elementa, taču minētā soda ietekme uz attiecīgās personas personisko un ekonomisko situāciju izrādītos īpaši smaga.

Tādējādi aplūkotā soda automātiska uzlikšana ļauj neatgriezeniski izbeigt identificēto interešu konflikta situāciju, saglabājot valsts un attiecīgo ievēlēto struktūru darbību. Turklāt tas, ka tiek paredzēta gan pilnvaru automātiska izbeigšana, gan automātisks aizliegums uz iepriekš noteiktu pietiekami ilgu laikposmu ieņemt jebkādu vēlētu amatu valsts pārvaldē, šķiet, var atturēt personas, kuras ieņem šādu vēlētu amatu, nokļūt šādā situācijā un var aicināt tās ievērot savus pienākumu šajā jomā.

Papildus attiecībā uz šāda aizlieguma nepieciešamo raksturu Rumānijas likumdevējs ir noteicis tā ilgumu uz trim gadiem, ņemdam vērā nodarījumu, ko veido interešu konflikta situācija, raksturīgo smagumu gan attiecībā uz valsts darbību, gan sabiedrību. Tādējādi minētais aizliegums ir noteikts tādēļ, ka persona, kura ieņem vēlētu amatu valsts pārvaldē, ir izdarījusi pārkāpumu, kam ir noteikta smaguma pakāpe. Šajā ziņā ir jāņem vērā arī attiecīgās dalībvalsts valsts sektorā novērotā interešu konflikta apmērs, kā arī korupcijas līmenis. Turklāt minētais aizliegums ir ierobežots laikā un ir piemērojams tikai noteiktām tādu personu kategorijām, kas veic īpašas funkcijas, un tas attiecas tikai uz noteiktām darbībām, proti, vēlētu amatu valsts pārvaldē, un netraucē veikt jebkādu citu profesionālu darbību.

Visbeidzot, attiecībā uz aplūkotā pasākuma samērīgumu, ņemot vērā apdraudējuma sabiedrības interesēm, kas izriet no ievēlēto pārstāvju korupcijas darbībām un interešu konfliktiem – pat visniecīgākajiem –, smagumu nacionālajā kontekstā ar paaugstinātu korupcijas risku, nešķiet, ka šis aizliegums principā ir nesamērīgs salīdzinājumā ar nodarījumu, par kuru ar to ir paredzēts sodīt. Ievērojot iepriekš minēto, apstāklis, ka šī aizlieguma ilgumu nav nekādas iespējas grozīt, neļauj izslēgt, ka izņēmuma gadījumos šis sods varētu izrādīties nesamērīgs.

Treškārt, Tiesa norāda – tādas tiesības ieņemt vēlētu amatu, kas iegūtas demokrātiskā vēlēšanu procesā, piemēram, kā mēra amats, neietilpst Hartas 15. panta 1. punkta tvērumā.

Lai gan šī tiesību norma ir formulēta plaši, tās piemērošanas jomā neietilpst tiesības ieņemt šādu amatu uz noteiktu laikposmu. Hartas 15. pants ir ietverts tās II sadaļā "Brīvības", taču konkrētās normas, kurās minētas tiesības

kandidēt vēlēšanās, ir ietvertas atsevišķā sadaļā, proti, V sadaļā "Pilsoņu tiesības"⁵. Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūra apstiprina šādu interpretāciju ⁶.

Ceturtkārt, Tiesa konstatē, ka Hartas 47. pantam nav pretrunā konkrētais valsts tiesību akts, ja attiecīgajai personai faktiski ir bijusi iespēja apstrīdēt ziņojuma, kurā konstatēts interešu konflikts, un soda, kas uzlikts, pamatojoties uz šo ziņojumu, likumību, kā arī šī soda samērīgumu.

Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību it īpaši nozīmē, ka šo tiesību īpašniekam ir iespēja piekļūt tiesai, kuras kompetencē ir nodrošināt tiesību, ko tam garantē Savienības tiesības, ievērošanu un ar šādu mērķi izvērtēt visus tiesību un faktiskos apstākļus, kuriem ir nozīme tajā izskatāmā strīda risinājumam. Šajā gadījumā šīs tiesības nozīmē, ka iesniedzējtiesa var pārbaudīt novērtējuma ziņojuma, kurā tiek apsūdzēts prasītājs pamatlietā, likumību, un vajadzības gadījumā atcelt šo ziņojumu, kā arī uz tā balstītos uzliktos sodus.

PIEZĪME. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu dalībvalstu tiesas lietas iztiesāšanas gaitā var uzdot Tiesai jautājumus par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Pašu pamatlietu Tiesa neiztiesā, taču valsts tiesai tā ir jāatrisina atbilstīgi Tiesas nolēmumam. Šis nolēmums ir vienlīdz saistošs arī citām dalībvalstu tiesām, ja tām jāatrisina līdzīga problēma.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

Pilns sprieduma [teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Marta Ošleja ☎ (+352) 4303 6005.

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami [Europe by Satellite](#) ☎ (+32) 2 2964106.

Palieciet ar mums!

⁵ Skat. Hartas 39. un 40. pantu tiesībām par balsot un kandidēt attiecīgi Eiropas Parlamenta un pašvaldību vēlēšanās.

⁶ Skat. ECT spriedumu, 2016. gada 8. novembris, *Savisaar* pret Igauniju.